

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
ІНІ інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та
методики викладання історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан/Директор факультету/ІНІ інститут

_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософсько-методологічні основи наукових досліджень

третій (освітньо-науковий) рівень

галузь знань **02 Культура і мистецтво**

спеціальність **025 Музичне мистецтво**

освітньо-професійна програма **Музичне мистецтво**

мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією факультету/ІНІ інституту
« _____ » _____ 2020 р.

Голова:

Суми – 2020

Розробник:

Наумкіна О. А., кандидат філософських наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики викладання історичних дисциплін.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики викладання історичних дисциплін.

Протокол № 1 від ___ серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(О.В. Михайленко)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	Характеристика навчальної дисципліни
		денна, вечірня, форми навчання	заочна форми навчання
Кількість кредитів - 4	доктор філософії	цикл загальної підготовки	цикл загальної підготовки
		Рік підготовки:	Рік підготовки:
		1-й	1-й
		Семестр	Семестр
2-й		2-й	
Лекції		Лекції	
10 год.		4 год.	
Практичні, семінарські		Практичні, семінарські	
30 год.		6 год.	
Лабораторні		Лабораторні	
Самостійна робота		Самостійна робота	
80 год.		110 год.	
Консультації:	Консультації:		
Вид контролю: залік	Вид контролю: залік		
Вид контролю: залік	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Робоча програма дисципліни «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень» підготовки докторів філософії (PhD) є нормативним документом, в якому визначено зміст навчання та встановлено вимоги щодо обсягу та рівня професійної підготовки аспіранта.

Курс «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень» спрямований на ознайомлення майбутніх докторів філософії з основами філософської епістемології, особливостями й напрямками сучасної методології наукових досліджень, парадигмами науки та її аксіологічними засадами.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософсько-методологічні

основи наукових досліджень» є формування в аспірантів культури науково-теоретичної діяльності, ознайомлення аспірантів з сучасними проблемами наукового осягнення дійсності на основі осмислення закономірностей і тенденцій розвитку як власне наукового пізнання, так і логіки взаємодії науки і філософії в історично змінному соціокультурному контексті.

Досягається це шляхом здобуття слухачами філософських знань, формування умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для філософського аналізу складних проблем теоретичної та практичної діяльності, продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння філософськими засадами, принципами, методологією наукової діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та захисту дисертації в обраній предметній області.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- *формування теоретичних уявлень про філософські підходи до специфіки наукового пізнання;*
- *ознайомлення з основами знань з філософії та аксіології науки, теорії та методології наукової діяльності;*
- *формування знань про теоретичний та емпіричний рівні наукового дослідження та їхню методологію;*
- *ознайомлення з парадигмальними засадами розвитку наукового знання та сучасним станом і перспективами еволюції науки;*
- *формування філософсько-методологічної культури аспіранта як фахівця та науковця.*

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень» є обов'язковою і входить до циклу загальної підготовки. Вона

спирається на знання, отримані слухачами при вивченні філософських, суспільних та фахових дисциплін у ЗВО.

3. Результати навчання за дисципліною

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень» забезпечує оволодіння загальними та спеціальними компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво»: ЗК 1 – Здатність до критичного та абстрактного мислення, зокрема під час аналізу результатів власного наукового дослідження, його актуальності, наукової новизни, теоретичного, практичного аксіологічного та світоглядного значення; ЗК 2 – Здатність здійснювати наукові дослідження та комунікацію на основі вільного застосування української та іноземної мови в науковій, інноваційній, педагогічній діяльності; ЗК 3 – Уміння з нових дослідницьких позицій формувати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку національного та світового музичного мистецтва (музичної культури); ЗК 4 – Здатність проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять новизну, мають важливе теоретичне та практичне значення для сучасного світового й вітчизняного музикознавства; ЗК 5 – Здатність до аналізу та синтезу досліджень у галузі культури і мистецтва на основі цілісної системи історичних і теоретичних знань та сформованих особистих художніх і морально-ціннісних орієнтирів; ЗК 6 – Здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів; ЗК 8 – Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, наукометричні бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науково-дослідницькій та професійній діяльності музикознавця-дослідника та музиканта-практика; СК 1 – Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у музикознавстві та дотичних до нього міждисциплінарних напрямках мистецтвознавства та гуманітарних наук; СК 7 – Уміння здійснювати підготовку текстів наукових, начальних та навчально-методичних видань із забезпечення освітнього процесу здобувачів освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво, застосовувати навички у педагогічній практиці викладання музикознавчих дисциплін у вищій школі.

<p>Знання</p>	<p>ПРН 2 ПРН 3 ПРН 4</p>	<p>ПРН 2. Знати і використовувати наявні, та здійснювати пошук нових методів і методик у описі, узагальненні, аналізі музичних фактів, явищ, процесів, індивідуальної та колективної музичної творчості з урахуванням найновіших тенденцій сучасного музикознавства ПРН 3. Знати і враховувати принципи академічної доброчесності, морально-етичні норми і стандарти поведінки дослідника в реалізації самостійних дослідницьких і аналітичних проєктів ПРН 4. Встановлювати міждисциплінарні зв'язки між мистецтвознавчими, гуманітарними, культурно-історичними дисциплінами, вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРН 6 ПРН 7 ПРН 9 ПРН 10 ПРН 11</p>	<p>ПРН 6. Критично аналізувати результати власних досліджень у контексті сучасних знань ПРН 7. Вміти працювати з найрізноманітнішими джерелами, здійснювати, обробляти, аналізувати та систематизувати отриману інформацію, знати і використовувати спеціальну фахову термінологію, визначати поняттєво-категоріальний апарат ПРН 9. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваною діяльності науково-педагогічній та музично-просвітницькій сферах ПРН 10. Аргументувати філософсько-методологічні засади власного наукового дослідження, визначати його актуальність, мету, предмет та об'єкт на засадах наукової новизни у контексті загальних тенденцій музикознавчої науки ПРН 11. Застосовувати загальнонаукові компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, сучасний інструментарій соціологічних, психологічних, статистичних досліджень для пошуку, обробки та аналізу теоретичної та емпіричної інформації</p>
<p>Комунікація</p>	<p>ПРН 13</p>	<p>ПРН 13 Володіти різними жанрами написання наукових текстів, вміти їх анотувати, рецензувати, коментувати, редагувати, репрезентувати в медіа просторі</p>

Автономія та відповідальність	ПРН 14	ПРН 14. Розробляти і реалізовувати наукові та інноваційні культурно-мистецькі проекти в галузі музичного мистецтва з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів
-------------------------------	--------	---

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань аспірантів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами аудиторної роботи та результатами самостійної роботи. Акумуляція (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	теоретичний зміст курсу засвоєний аспірантом повністю; він вільно, логічно й аргументовано висвітлює навчальну проблему; бачить місце питання, яке розглядається в контексті філософсько-наукового знання; при відповіді на питання посилається на рекомендовану програмою курсу додаткову літературу; вміє показати методологічне значення філософських теорій, концепцій для вибору шляхів вирішення конкретних науково-природничих, гуманітарних або соціально-політичних проблем. Необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі
82-89	теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
74-81	теоретичний зміст курсу засвоєний повністю; аспірант володіє фактичним матеріалом курсу але припускається окремих, несуттєвих помилок; висновки і узагальнення, зроблені ним, не є вичерпними; відсутні посилання на додаткову літературу; практичне застосування теоретичних знань є нечітким. Практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з незначними помилками
64-75	теоретичний зміст дисципліни засвоєний не повністю, але прогалини в знаннях не носять істотного (системного) характеру, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених робочою навчальною програмою навчальних завдань виконана, проте вони містять помилки
60-63	теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково; аспірант в основному володіє фактичним матеріалом курсу, але в окремих аспектах питань припускається суттєвих помилок; не в змозі самостійно робити висновки, узагальнювати, поєднувати теоретичні знання з практикою; виклад матеріалу утруднений, неповною мірою використовується категоріальний апарат навчальної дисципліни. Практичні навички

	роботи з навчальним матеріалом майже не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь є фрагментарною, непослідовною
35-59	аспірант не володіє матеріалом курсу і не орієнтується в його проблематиці; при спробі викладу матеріалу припускається грубих помилок; не може самостійно зробити висновки та узагальнення; не прослідковує зв'язку аналізованих проблем з практикою. Необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, більшість передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконано або якість їх виконання оцінено числом балів, меншим мінімального
1-34	практично відсутні елементарні знання з предмету, аспірант не орієнтується у навчальному матеріалі

Розподіл балів

Поточний контроль					Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2		100
Поточний контроль						
10	10	10	10	10	50	
Контроль самостійної роботи						
10	10	10	10	10	50	

Об'єктом додаткового заохочення аспірантів може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, підготовка та публікація наукової статті та інші.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре

74 - 81	C	задовільно
64 - 73	D	
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: контрольні роботи, завдання для самостійної роботи, перелік запитань до заліку з дисципліни.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Наука як предмет філософського дослідження.

Тема 1.1. Поняття, зміст і функції науки як соціокультурного феномена.

Тема 1.2. Структура наукового пізнання.

Тема 1.3. Методологія і методи наукового дослідження.

Розділ 2. Динаміка наукового пізнання.

Тема 2.1. Основні моделі розвитку науки.

Тема 2.2. Концептуально-методологічні трансформації постнекласичної науки.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна, вечірня, заочна форми навчання					
	у тому числі					
	Усього	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Сам. р.
Розділ 1. Наука як предмет філософського дослідження						
1.1. Поняття, зміст і функції науки як соціокультурного феномена.	22	2	4			16
Тема 1.2. Структура наукового пізнання.	24	2	6			16
Тема 1.3. Методологія і методи наукового дослідження.	26	2	8			16
Розділ 2. Динаміка наукового пізнання						

Тема 2.1. Основні моделі розвитку науки.	24	2	6			16
Тема 2.2. Концептуально-методологічні трансформації постнекласичної науки.	24	2	6			16
Усього годин	120	10	30			80

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, зміст і функції науки як соціокультурного феномена.	2
2	Структура наукового пізнання.	2
3	Методологія і методи наукового дослідження.	2
4	Основні моделі розвитку науки.	2
5	Концептуально-методологічні трансформації постнекласичної науки.	2
	Разом	10

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Поняття, зміст і функції науки як соціокультурного феномена.</i> 1. Поняття науки та критерії науковості. 2. Засади науки (ідеали і норми дослідження, наукова картина світу, філософські підстави). 3. Функції науки як соціокультурного феномена. 4. Проблема історичного віку науки. 5. Дисциплінарна структура науки: ☐ місце і роль природознавства в системі наукового знання (091); ☐ соціально-економічні науки в дисциплінарній організації наукового знання (051; 281); ☐ наука і мистецтво (025); ☐ роль науки в сучасній освіті та формуванні особистості (01)	4
2	<i>Наукове пізнання. Емпіричний рівень.</i> 1. Особливості наукового пізнання.	2

	<p>2. Специфіка емпіричного дослідження (предмет, характер і тип отриманого знання).</p> <p>3. Форми емпіричного пізнання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-наукових дослідженнях (091); ☐ у соціально-економічних дослідженнях (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ емпіричний корелят у мистецтві: чи існує він? (025) 	
3	<p><i>Наукове пізнання. Теоретичний рівень.</i></p> <p>1. Особливості теоретичного дослідження (предмет, характер і тип отриманого знання).</p> <p>2. Мислення та його основні рівні.</p> <p>3. Форми теоретичного пізнання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у природничо-наукових дослідженнях (091); - у соціально-економічних дослідженнях (051, 281); - у педагогічних дослідженнях (01); - теоретичний корелят у мистецтві (025) 	2
4	<p><i>Теорія як ідеал наукового пізнання.</i></p> <p>1. Теорія, її структура і функції.</p> <p>2. Види (типи) теорій. Особливості теорій:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-наукових дослідженнях (091); ☐ у соціально-економічних дослідженнях (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ у культурологічних дослідженнях (025). <p>3. Закон як стрижень теорії. Закон у природничо-науковому і соціально-гуманітарному пізнанні.</p>	2
5	<p><i>Метод, методика, методологія.</i></p> <p>1. Метод (поняття, структура і функція), методика і методологія.</p> <p>2. Співвідношення понять «теорія» і «метод».</p> <p>3. Проблема класифікації методів.</p> <p>4. Особливості застосування методів міждисциплінарних досліджень:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-науковому пізнанні (091); ☐ у соціально-економічному пізнанні (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ у культурологічних дослідженнях (025). 	2
6	<p><i>Методологія емпіричного дослідження.</i></p> <p>1. Спостереження: особливості, вимоги до методу та види. Емпіричний опис.</p> <p>2. Вимірювання та порівняння в емпіричному дослідженні.</p> <p>3. Експеримент та особливості його застосування:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-науковому пізнанні (091); ☐ у соціально-економічному пізнанні (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ у мистецтві (025) 	2
7	<p><i>Методологія теоретичного дослідження.</i></p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формалізація та її переваги серед інших методів. 2. Ідеалізація та уявний експеримент. 3. Аксиоматичний метод. 4. Гіпотетико-дедуктивний метод та його структура. 5. Сходження від абстрактного до конкретного: діалектична природа методу. 6. Особливості застосування методів теоретичного дослідження: <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-науковому пізнанні (091); ☐ у соціально-економічному пізнанні (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ у культурологічних дослідженнях (025). 	
8	<p><i>Загально-логічні методи і прийоми дослідження.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз і синтез. Індукція і дедукція. Канони індукції. 2. Абстрагування та види абстракцій. 3. Узагальнення та аналогія. 4. Моделювання та особливості його застосування: <ul style="list-style-type: none"> ☐ у природничо-науковому пізнанні (091); у соціально-економічних дослідженнях (051, 281); ☐ у педагогічних дослідженнях (01); ☐ у культурологічних дослідженнях (025). 	2
9	<p><i>Основні моделі розвитку науки.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема наукового прогресу. Кумулятивізм і антикумулятивізм, екстерналізм та інтерналізм в розвитку наукового знання. 2. Вирішення проблеми росту наукового знання в концепції К. Поппера. 3. Процес розвитку знання за Т.Куном та І.Лакатосом. 4. Особливості моделі росту знання П.Фейєрабенда. 5. - Еволюційна програма Стівена Тулміна (091). <ul style="list-style-type: none"> ☐ Принципи верифікації і фальсифікації в соціально-економічних дослідженнях (051, 281); (01). ☐ Методологічний анархізм Фейєрабенда і художня творчість (025). 	2
10	<p><i>Класична наука та її парадигма.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здобутки класичної науки. 2. Формування парадигми класичної науки та її провідні принципи. 3. - Роль природознавства в формуванні класичної парадигми науки (091). <ul style="list-style-type: none"> - Розвиток соціально-економічного знання XVII-XIX ст. (051, 281); - Вплив класичної науки на формування класичної парадигми освіти (01). - Взаємодія класичної науки і мистецтва (025). 	2
11	<p><i>Некласична парадигма наукового знання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови формування некласичної науки. 	2

	<p>2. Квантова механіка та її роль у формуванні провідних принципів неklasичної науки.</p> <p>3. Релятивістська концепція і картина світу неklasичної науки.</p> <p>4. - Здобутки неklasичного природознавства (091).</p> <p>☐ Розвиток соціально-економічного знання першої половини ХХ ст. (051, 281);</p> <p>☐ Вплив неklasичної науки на парадигму освіти (01).</p> <p>☐ Некласична парадигма наукового знання і мистецтво (025).</p>	
12	<p><i>Концептуально-методологічні зрушення постнеklasичної науки.</i></p> <p>1. Основні чинники переходу неklasичної науки до постнеklasичного етапу її розвитку.</p> <p>2. Новий характер об'єктів дослідження постнеklasичної науки.</p> <p>3. Провідні принципи постнеklasичного пізнання.</p> <p>4. - Методологічні зрушення постнеklasичного природознавства (091).</p> <p>☐ Концептуально-методологічні трансформації пізнання соціально-економічних системи другої половини ХХ - початку ХХІ ст. (051, 281);</p> <p>☐ Формування постнеklasичної парадигми освіти (01).</p> <p>☐ Постнеklasична наука і мистецтво: нові обрії взаємодії (025).</p>	2
13	<p><i>Сучасні міждисциплінарні наукові дослідження.</i></p> <p>1. Актуальність та особливості міждисциплінарних наукових програм і досліджень сучасної науки.</p> <p>2. Кібернетика як перша програма міждисциплінарних досліджень.</p> <p>3. Синергетика та її методологічні наслідки.</p> <p>4. Концепція універсального еволюціонізму та її роль у постнеklasичному пізнанні.</p> <p>5. Етичні аспекти сучасних наукових досліджень. Біоетика в постнеklasичній науці.</p> <p>6. - Синергетика і природознавство (091).</p> <p>☐ Місце синергетичного підходу в сучасній економічній науці (051, 281).</p> <p>☐ Використання світоглядного і методологічного потенціалу синергетики у формуванні постнеklasичної парадигми освіти (01).</p> <p>☐ Синергетичний підхід у мистецтві, творчості, естетиці (025).</p>	4
	Разом	30

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Поняття, зміст і функції науки як соціокультурного феномена.	4
2	Наука і наукознавство.	4
3	Наукове пізнання. Емпіричний рівень.	4
4	Наукове пізнання. Теоретичний рівень.	4
5	Форми наукового пізнання.	4
6	Теорія як ідеал наукового пізнання.	4
7	Метод, методика, методологія.	2
8	Методологія емпіричного дослідження.	4
9	Методологія теоретичного дослідження.	6
10	Наукова творчість: природа, етапи, методологія.	4
11	Основні моделі розвитку науки.	4
12	Класична наука та її парадигма.	4
13	Некласична парадигма наукового знання	4
14	Концептуально-методологічні зрушення постнекласичної науки.	6
15	Сучасні міждисциплінарні наукові дослідження.	4
16	Кібернетика – наука про управління.	4
17	Синергетика та її методологічні наслідки.	6
18	Концепція універсального еволюціонізму.	4
19	Етичні аспекти сучасних наукових досліджень.	4
	Разом	80

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Горбатюк Т.В., Гейко С.М., Лаута О.Д. Філософія науки та інноваційного розвитку: Навч. посібник. Київ. Ніжин. 2012.
2. Добронравова І.С. Новітня філософія науки: підручник для студ. філософських фак. університетів і аспірантів. К. 2009.
3. Етос і мораль у сучасному світі / Аболіна Т. Г., Ермоленко А. М., Кисельова О. О. та ін.; під ред. В. А. Малахова. К.: Вид. ПАРАПАН, 2014.
4. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
5. Каріков С.А. Філософія і методологія науки. Курс лекцій. Х.: НУЦЗ України, 2013.
6. Киричок О.Б. Філософія: підручник. Полтава, 2010. 381 с.
7. Корягін М. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник / М. В. Корягін, М. Ю. Чік.К.: Алерта, 2014.
8. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010.
9. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.посібник. К. Кондор, 2003.
10. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль, 2005. 124 с.

11. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми / Москаленко В.Ф., Попов М.В. Вінниця: Нова книга, 2005.
12. Самардак М. М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції: навч. посіб. К. 2011.
13. Стьопін В.С. Філософія науки. Загальні проблеми: підручник для аспірантів і здобувачів наукового ступеня кандидата наук / В.С. Стьопін. М.: Гардаріки, 2006.
14. Філософія та методологія науки. Підручник / під ред. І.С. Добронравової, Л.І. Сидоренко. К. 2008.
15. Філософія: підручник / О.Л. Воронюк. 3-є вид., переробл. та допов. 2018. 216 с.
16. Філософія: навч. посіб. / Ю. М. Вільчковський, Л. В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
17. Юринець В. С. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Додаткові:

1. Антологія біоетики /За ред. Ю. І. Кундієва. Львів: БаК, 2003.
2. Білоконь С. В. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник / С. В. Білоконь Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017.
3. Гардашук Т.В. Етичні аспекти наномедицини: інновації та відповідальність. *Практична філософія*. 2019. №3.
4. Горбатюк Т.В. Вплив інформаційних технологій на трансформаційні процеси в науці: світоглядний аспект. *Практична філософія*. 2019. №2.
5. Запорожан В. М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека. К.: Здоров'я, 2013.
6. Корсак К.В. ХХІ ст.: ноорозвиток людства і порятунок від колапсу на основі ноотехнологій. *Практична філософія*. 2011. № 2.
7. Кретов А.І. Теоретико-методологічні проблеми взаємодії філософії та мистецтва. *Практична філософія*. 2018. № 3.
8. Кузнецов А.В. Синтез фізичного знання в методології комплексного підходу. *Практична філософія*. 2019. № 2.
9. Кун Т. Структура научних революцій. М.: ООО: «АСТ», 2003.
10. Савостьянова М. В. Ціннісна складова в методології гуманітарних наук. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2011. № 1 (3).
11. Савостьянова М.В. Роль науки у створенні реалій і міфологем інформаційного суспільства. *Практична філософія*. 2011. № 1.
12. Четвериков І. О. Етичні параметри пізнання. *Практична філософія*. 2017. № 4.

Інтернет-ресурси

1. <http://journal.philosophy.ua/issues> – сайт українського науково-теоретичного часопису «Філософська думка»
2. https://sites.google.com/site/practicosophy/practical_philosophy – сайт українського часопису «Практична філософія»
3. http://www.philosophy.ru/i_phras/library/i_ph_1.html#2 – Стэнфордская философская энциклопедия: переводы избранных статей
4. <http://www.vphil.ru/> – Журнал «Вопросы философии»
5. <http://intencia.ru/> – Інтенція. Сайт з філософії

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальний план.

2. Підручники та навчальні посібники.
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських та самостійних занять.
4. Контрольні роботи, питання до заліку для діагностики успішності аспірантів.
5. Аудіовізуальні (екранно-звукові) та мультимедійні (комп'ютер з підключеними до нього аудіо- та відео-технічними пристроями) засоби навчання.